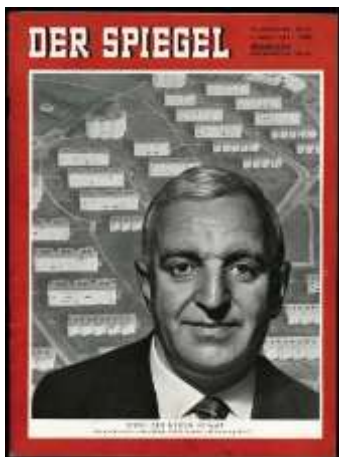

Jo Hanns Rösler (7. 4. 1899 Königstein, Sasko – 25. 9. 1966 Mnichov)

Německý spisovatel a filmový scenárista.

Jo Hanns Rösler se narodil jako Johannes Oswald Rösler. Pocházel z rodiny maloměstského tkalce. Již na drážďanském gymnasiu začal s literární tvorbou. Od 30. let psal povídky do různých časopisů a scénky pro jeden berlínský kabaret. Byl ženatý, otec dvou dcer; od r. 1935 žil s rodinou v Bavorsku.

Rösler vynikal **inteligentním humorem s překvapivými pointami**. Mezinárodní popularitu získal především velkým množstvím **krátkých povídek**, které mají ráz beletristicky rozvedených anekdot.

Některá díla:

Filmové scénáře **Maska v modrém** (Maske in Blau; 1943), **Taxi-Kitty** (1950), **Nic mi nevyprávěj** (Erzähl mir nichts; 1964);

Český výběr povídek **Milostný dopis vlastní ženě**.

Jo Hanns Rösler (1899 – 1966): Napoleonův stůl

Pan Thomas Tazette žil skromným životem červotoče. Vrtal malé otvory do nového nábytku, takže se nábytek div nezbořil, a prodával jej pak za drahé peníze jako starožitný. Pan Tazette měl malý krámk v tiché ulici; protože nikdy nečistil sklo výlohy, začal časem platit za obchodníka se starožitnostmi.

Jednoho dne přišel do krámu jakýsi pán. „Jmenuji se Solebemann,“ řekl, „a hledám stůl, za kterým sedával Napoleon. Jako obchodník se starožitnostmi znáte jistě takové stoly. Jsou nápadné zvláště širokou deskou. Můžete mi takový stůl opatřit?“

„Vím o jednom zvláště nádherném a jedinečném stole z Napoleonova majetku,“ odpověděl Tazette. „Je nyní ve vile jednoho z mých nejlepších zákazníků. Snad jej prodá.“

„Rád za něj zaplatím...“

„Budu se snažit, abych stůl získal.“

Cizinec odešel. Jakmile za sebou zavřel dveře, vrhl se Thomas Tazette do práce. Koupil několik prken a trámů z bouračky, uměle zvětšil malé trhliny ve dřevě, uhladil povrch zvětralý deštěm, utěsnil otvory po vytažených hřebících, vylil na to ořechový olej, mořil, klížil, stloukal kladivem, odíral, leštil, lakoval a pak opět lak odškraboval a řezal po povrchu. A dělal to tak důkladně a dlouho, až v jeho malé dílně stál stůl takový, že by ani sám Napoleon nepopřel, že u něj někdy seděl. Stůl zářil patinou svých let, široká rozpraskaná deska přímo vyzařovala fluidum osobnosti, která u ní kdysi sedávala. Na celém světě nebylo stolu, který by mohl být autentičtější; každý jiný stůl z této doby se zdál proti němu čirou napodobeninou.

Tazette zákazníkovi napsal, a ten se neprodleně dostavil.

Zavedl jej tajuplně úzkými dveřmi do zadní místnosti. Stůl tam stál veliký a nádherný.

„S námahou jsem ho koupil a hned jsem ho dal dopravit sem,“ řekl Tazette. „Jak se vám líbí?“

Pan Solebemann s uspokojením přikývl. „Můj vůz čeká. Můžete mi ten stůl vynést?“

„Velmi rád.“

Thomas Tazette chytil stůl, aby jej vynesl. Ale veškerá námaha byla zbytečná. Stůl neprošel úzkými dveřmi. Byl příliš široký a ať jím starožitník otáčel a obracel jej, jak chtěl, bylo to nemožné.

Zákazník vrtěl hlavou. „Pozoruhodné! Jak jste sem ten stůl dostal?“

„Já – ano – ale,“ koktal Tazette...

Pan Solebemann se škodolibě usmíval. „Tenhle podfuk zaplatíte vězením, když vás udám. Ale jsem s vaší prací spokojen. Něco vám navrhnou. Ode dneška budete pracovat jen pro mne. S tím rozdílem, že ceny určuji já a budu vám platit jen normální mzdu. Kdybyste ale našel někoho jiného, kdo by právě tak jako vy vyráběl v malé dílně s úzkými dveřmi zvláště široké starožitné kusy nábytku, rád vám umožním, abyste na tom obchodu něco vydělal.“

Ahoj na sobotu, 1970. Přeložil Jiří Slavíček. 415 slov.

Poznámky a vysvětlivky:

fluidum – domnělá neviditelná látka, která vyzařováním energie posiluje některé vlastnosti látek; **Napoleon** – úspěšný francouzský vojevůdce a politik (císař 1804 – 1814/1815), **patina** [patyna] – jemná povrchová vrstva působící dojem starobylosti.

Jo Hanns Rösler: Napoleonův stůl: poznámky k interpretaci

Röslerova povídka *Napoleonův stůl* patří k žánru **velmi krátkých povídek**, které jsou vlastně **beletristicky rozvedenými anekdotami** (velmi dobře bychom si je mohli představit v podobě komiksového stripu). Takové povídky mají ve světové literatuře svou tradici: ta začíná např. německými lidovými vyprávěními o rošťáckém Enšpíglovi a na počátku jejího profesionálního vývoje stojí především Anton Pavlovič Čechov.

Rösler také ukazuje, že ačkoli prý podle Angličanů je nejtenčí knížkou na světě encyklopedie německého humoru, v německé literatuře **smysl pro vtíp** nechybí: ostatně, najdeme jej již v Goethově Faustovi, později také u Röslerova vrstevníka Ericha Kästnera a dnes třeba u satirika Timura Vermese.

Rösler je fabulačně i stylisticky velmi obratný autor a své vyprávění příběhu o Napoleonově stolu drží od začátku do konce pevně v ruce. **První věta** (*Pan Thomas Tazette žil skromným životem červotoče.*) je záměrně absurdní, aby přitáhla pozornost i čtenáře znuděně listujícího vikendovým magazínem; avšak vzápětí se její přirozený smysl objasní.

Od Solebemannovy první návštěvy autor pečlivě, ovšem nenápadně rozmisťuje v textu zmínky o značně širší požadovaného stolu, takže **rozuzlení příběhu** bude logické, ale zároveň překvapivé.

Popisné pasáže jsou osekané na nezbytné minimum, jak si to skromný prostor ultrakrátké povídky žádá: dozvíme se leccos o krámku i dílně, ale podobu obou mužů ponechává autor na naší představivosti: krámkaře ze zastrčené ulice stejně jako sebevědomého snoba jistě už každý z nás potkal.

Nejdějovější pasáž – výroba starožitného stolu – je pojata velmi **dynamicky**: *Jakmile [cizinec] za sebou zavřel dveře, vrhl se Thomas Tazette do práce. Atmosféra horečné, ale přitom s rutinou prováděné činnosti vzniká hromaděním sloves: mořil, klížil, stloukal kladivem, odíral, leštil, lakoval a pak opět lak odškraboval a řezal po povrchu.*

Jen na jednom místě se opakují téměř totožná slova (nevíme ovšem, zda to není dílo překladatele): *Stůl zářil patinou svých let, široká rozpraskaná deska přímo vyzařovala fluidum osobnosti, která u ní kdysi sedávala.* A na závěr odstavce o výrobě padělku bychom možná čekali výslovnou zmínku o důkladném odstranění všech stop truhlářské činnosti – jejich absence byla přece pro naplnění Tazettova záměru nezbytná.

V textu chybějí ještě jiné věci, ale v jejich případě to je zcela v pořádku. Když se dozvídáme, že Tazette píše Solebemannovi, aby si pro stůl přišel, je zřejmé, že při první návštěvě Solebemann zanechal starožitníkovi svou vizitku; výslovně to uvedeno nebylo, ale to si každý domyslí – autor zcela správně počítá se **čtenářovou spoluprací** při vytváření celkového zážitku z četby.

Závěr povídky má promyšlenou strukturu. Nejprve se napětí prohloubí tím, že je **rozuzlení oddáleno** Solebemannovou otázkou (za níž ovšem cítíme škodolibost): „*Pozoruhodné! Jak jste sem ten stůl dostal?*“ **Pointa** je vlastně **dvojitá**: nejprve se dozvíme, že Tazettův pokus o podfuk

ztroskotat kvůli nečekané nedomyšlenosti, ale to ještě není vše. Tazetre bude potrestán možná víc, než kdyby si šel na pár měsíců sednout do basy: na věky věků bude pro Solebemanna otročit s tím, že riziko mu zůstane, ovšem peněz bude mít mnohem míň. A mimochodem: nebyla celá záležitost s Napoleonovým stolem vlastně léčkou, kterou Solebemann na Tazetta nastražil, aby dosáhl svého?

<http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-42624725.html>

Jo Hanss Rösler (1899 – 1966): Nejkrásnější dívka

„Když nedostanu nejkrásnější dívku světa za ženu,“ dal se slyšet Vilém Dobyvatel, „nevezmu si žádnou.“

Je třeba dodat, že si Vilém mohl toto prohlášení dovolit, protože mu patřilo pěkných pár milionů. Nároky na nejlepší věci rostou současně s bankovním kontem, a to, co obyčejný chudák považuje za nádhernou dívčí tvář, může se jevit milionářovi pouze jako nudná líc.

A jednoho dne ji uviděl. Jel severojižním expresem pohodlně opřený v kupé první třídy a díval se z okna. Vlak právě přejížděl velkou zelenou louku – a na ní uviděl dívku. Ležela nahá na slunci, jak ji pánbůh stvořil, a opalovala se. Něco tak nádherného a dokonalého Vilém ještě nikdy nespatriil.

V mžiku se rozhodl, vyskočil, zatáhl za záchrannou brzdu, vlak zastavil. Vilém vyskočil z vlaku a běžel přes louku k dívce.

Malé dívky se málokdy vyznaží v milionářích. A ještě méně, jsou-li dítě venkova, bydlící hned u louky, a nikdo na celém světě nemá o jejich existenci ani tušení.

Vilém zjistil, že sebelepší výřečnost mu mnoho nepomůže. Proto hned začal o svatbě. Tomu už dívka rozuměla. Zavedla ho k tatínkovi. Ten však zavrtěl hlavou. Vilém mu vtiskl do dlaně milion a otec hned přikývl. Pak však přišel dívčin starší bratr a rovněž vrtěl hlavou. I zde tedy zapracoval Vilémův další milion a bratr souhlasil. Brzy tedy byla svatba a Vilém si svou vyvolenou a milovanou odvezl domů, do Států. A jak se proslýchá, stala se z nich šťastná dvojice.

Léta ubíhala. A tu přijel Vilém jednoho dne opět do země, kde našel svou ženu. Opět seděl v severojižním expresu a už z dálky viděl velikou zelenou louku, na níž tehdy zastavil vlak. V této chvíli však vešel do oddělení průvodčí. Přistoupil k oknu a zakryl je velkým kusem černé látky.

„Co to znamená?“ zeptal se Vilém.

„Okno zůstane zatměno jen tři minuty.“

„Proč?“

„Je to nařízení ředitelství drah,“ vysvětloval průvodčí. „Prý tudy jel asi před deseti lety nějaký potrhlý Američan a ten uviděl na louce ležet nahou dívku. Vypráví se, že zastavil vlak, s děvčetem se oženil a jejímu otci i bratrovi vyplatil po milionu. Od té doby kdykoliv má tudy projet náš expres, leží na louce nahé dívky z celého kraje...“

Ahoj na sobotu, 1970. Přeložil Jiří Janovský.

Poznámky a vysvětlivky:

Státy – Spojené státy americké; **Vilém Dobyvatel** – jméno ironicky připomíná normanského vévodu, který v r. 1066 podnikl se svým vojskem námořní invazi z francouzského poloostrova Normandie do Anglie a tu po vítězství v bitvě u Hastings ovládl.

Jo Hanss Rösler: Nejkrásnější dívka: poznámky k interpretaci

Autor zahajuje povídku oblíbeným způsobem *in medias res*, tedy (rovnou) *doprostřed děje*; jde o spolehlivý způsob, jak hned od začátku upoutat čtenářovu pozornost, a přímá řeč se tu výborně hodí. Navíc výraz *dal se slyšet* je hovorový a navozuje pocit neformálního vyprávěčství.

Vlastní zápletka se otevírá scénou, která spojuje **dvojí atraktivnost**: krásný dívčin vzhled a odhodlanou mladíkovou reakci – zastavení vlaku. \Hned je zřejmé, oč v příběhu půjde, ale závěrečná **pointa** přesto překvapí.

Ačkoli povídka je velmi krátká, autor si našel prostor i pro **nadčasově platné sentence**, zde zformulované s až provokativním smyslem pro realitu bez příkras (*Nároky na nejlepší věci rostou současně s bankovním kontem*).

Anekdotická povaha povídky je posílena **stylizovanými motivy**, které vyžadují interpretační součinnost čtenáře. *Vilém [dívčinu otci] vtiskl do dlaně milion* (kde ho tak najednou vzal?) nebo „*Okno zůstane zatměno jen tři minuty.*“ (v reálu by průvodčí nedokázal zakrýt všechna okna tak rychle).

Pointa je dvojitá. Ta první, zdánlivá – svatba Viléma s vyhlédnutou dívkou – navozuje atmosféru **falešného konce**: jako bychom už byli s příběhem hotovi, ovšem je jasné, že to hlavní musí teprve přijít. Druhá, skutečná pointa má **absurdní ráz**, ale přináší osvobodivý humor otevřeným přiznáním, jak velkou roli hrají materiální aspekty v navazování i moderních partnerských vztahů (všichni víme, co v běžné konverzaci znamená výraz *dobře se vdát*).

Další zvláštnosti textu souvisejí s jeho **jazykovou stránkou**, byť samozřejmě nevíme, nakolik jde o vlastnosti originálu a nakolik se to týká jen českého překladu. *Vlak právě přejížděl velkou zelenou louku – a na ní uviděl dívku* – podmět druhé věty je jasný ze souvislosti, ale gramaticky by měl být nějak zdůrazněn. Ve 4. odstavci se opakuje sloveso *vyskočil*.

V zájmu **vysoké dynamiky** textu je leccos vynecháno: *Zavedla ho k tatínkovi. Ten však zavrtěl hlavou.* – to má spád filmové **grotesky**. Závěrečná promluva je zakončena třemi tečkami – čtenáře tak vybízí, aby si Vilémovy následné pocity (či dokonce zjevnou reakci) sám představil.